

București, iunie 2022

document de poziție

REFORMA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE

Propunerile Camerei de Comerț Americane în România

Cadrul de reglementare și politicile publice în educație

CUPRINS

Introducere	4
Starea educației în România	4
Reforma educației.....	4
Cadrul de reglementare	5
Răspuns adecvat la provocările sistemului de educație	5
Dezvoltarea sistemului universitar de învățământ.....	8
Politicile publice	9
Dezvoltarea sistemului de educație din România	9
Propuneri privind intervențiile prioritare în educație	9
Concluzii	12

DRAFT

Abstract

Prezentul document detaliază poziția Camerei de Comerț Americane în România (AmCham România) cu privire la reforma sistemului românesc de învățământ și prezintă o serie de propuneri în contextul elaborării unui nou cadru de reglementare pentru sistemul de educație, astfel încât acesta să răspundă nevoilor societății românești și provocărilor sistemice ale învățământului din România. Propunerile noastre au în vedere crearea unui sistem de învățământ modern, capabil să se adapteze la schimbări rapide și care răspunde intereselor și nevoilor comunităților locale pe care le deservește. Documentul nu își propune să fie unul exhaustiv, ci detaliază o listă minimă de reglementări care, dacă sunt aplicate, vor avea un impact pozitiv asupra creșterii calității educației. Prezentul document este elaborat în contextul discuțiilor din spațiul public cu privire la elaborarea unei noi legi a educației, obiectiv asumat prin Planul Național de Redresare și Reziliență și servește ca punct de pornire în dezbateră privind noua legislație a educației.

Introducere

Starea educației în România

Sistemul românesc de învățământ se confruntă de câteva decenii cu provocări structurale care au condus, cu precădere în ultimii ani, la o scădere îngrijorătoare a calității educației în România. Deși există instituții de învățământ, atât la nivel preuniversitar, cât și la nivel academic, care au reușit, de-a lungul timpului, să răspundă într-un mod adecvat provocărilor unei societăți din ce în ce mai dinamice, în general, sistemul de învățământ românesc nu a reușit să țină pasul cu nevoile societății și economiei românești.

Schimbările accelerate prin care trec societățile de la începutul anului 2020, cauzate de pandemia Sars-Cov2, reșezarea lanțurilor economice globale și, recent, de înrăutățirea situației de securitate în Europa, au avut un impact negativ și asupra sistemului de învățământ românesc, aceste provocări adăugându-se problemelor sistemice cu care învățământul din România se confrunta deja.

Arătăm, într-un raport privind educația hibridă (disponibil [aici](#)) publicat la începutul anului 2021, că performanța elevilor din România la testarea internațională PISA este în scădere, începând cu anul 2012, pe toate cele trei dimensiuni evaluate (citire, matematică și științe), revenind la rezultate comparabile cu cele înregistrate în anul 2009, deși în perioada 2006-2012 evoluția acestor rezultate fusese una pozitivă. În același raport atrăgeam atenția și asupra faptului că, în perioada 2020-2021, conform estimărilor Ministerului Educației, 510 000 de elevi nu au avut acces la educația online.

Printre datele îngrijorătoare privind calitatea educației în România, amintim și:

- rata abandonului școlar se menține peste ținta de 11,3% asumată pentru anul 2020, respectiv 15,6% (media UE fiind de 10,3%);
- rata analfabetismului funcțional se menține la aproximativ 45% conform ultimelor rezultate PISA disponibile, însă datele colectate în timpul pandemiei arată o tendință de creștere a ratei analfabetismului, cauzată și de accesul redus la educația online;
- doar 56% dintre tinerii cu vârste între 16 și 24 de ani au abilități digitale de bază, plasându-ne pe ultimul loc din Spațiul Economic European (și Regatul Unit);
- deprecierea poziției universităților din România în topurile academice globale (în perioada 2012-2022, principalele universități din România au pierdut aproximativ 500 de poziții în topuri precum *QS World University Rankings*).

Reforma educației

Pentru îmbunătățirea calității educației din România, considerăm că este nevoie de un efort comun al autorităților centrale și locale, al mediului de afaceri și al societății civile, dar și de implicarea comunităților locale. La nivel **structural**, direcțiile principale de reformă vizează, pe de o parte, rezolvarea problemelor sistemice iar, pe de altă parte, crearea unui cadru pentru intervenții individualizate la specificul și nevoile școlilor, pentru a asigura echitatea în sistemul de educație și pentru a reduce inegalitățile. De asemenea, considerăm că succesul reformei educației în România depinde de:

- transparența și predictibilitatea deciziilor;
- modernizarea cadrului de reglementare și dezvoltarea unor politici publice cu obiective clare, care să răspundă nevoilor reale ale sistemului de învățământ și care să beneficieze de alocarea adecvată a resurselor pentru implementare;
- creșterea și îmbunătățirea capacității administrative și transparenței în sistemul de învățământ;
- implementarea tuturor obiectivelor asumate pentru reforma educației și evaluarea permanentă și transparentă a rezultatelor politicilor publice și intervențiilor în educație.

În cele ce urmează, detaliem viziunea noastră privind reforma educației din România, în contextul discuțiilor publice despre adoptarea unui nou cadru de reglementare pentru sistemul de învățământ, dar și în contextul implementării proiectului *România Educată*, ca parte a Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR).

Cadrul de reglementare

Răspuns adecvat la provocările sistemului de educație

Mesajele publice privind elaborarea noii legi a educației naționale transmise de reprezentanții Ministerului Educației arată că se are în vedere elaborarea unui pachet legislativ care să acopere, cel puțin, organizarea și funcționarea sistemului preuniversitar de învățământ, respectiv a sistemului universitar. Salutăm această abordare și credem că are potențialul să aducă atât claritate legislativă, cât și o simplificare a cadrului de reglementare, însă atragem atenția asupra importanței corelării atente a celor două acte normative pentru (1) a evita existența unor reglementări contradictorii și (2) a elimina posibilitatea apariției unui vid legislativ.

De asemenea, atragem atenția că noul cadru de reglementare trebuie să beneficieze de o dezbatere publică autentică și consistentă, care să permită tuturor actorilor sociali interesați să transmită puncte de vedere și să participe la consultări pe marginea proiectelor legislative.

În elaborarea noului cadru de reglementare pentru sistemul de învățământ din România, din punctul nostru de vedere trebuie să fie identificate soluții cel puțin pentru:

1. asigurarea predictibilității cadrului de reglementare;
2. eficientizarea aparatului administrativ din sistemul de educație și creșterea capacității administrative din sistem, în paralel cu reducerea birocrăției și digitalizarea sistemului;
3. creșterea transparenței în sistemul public de educație;
4. crearea unor mecanisme de evaluare permanentă a calității sistemului de învățământ și crearea unor mecanisme de intervenție în urma rezultatelor acestei evaluări (dacă este cazul);
5. creșterea autonomiei instituțiilor de învățământ, în paralel cu profesionalizarea conducerii acestora;
6. asigurarea unor mecanisme care să permită instituțiilor de învățământ să dezvolte programe care răspund nevoilor locale;
7. crearea unor mecanisme care să permită abordări personalizate și/sau care să aibă în vedere specificul instituției de învățământ și a comunității pe care aceasta o deservește;
8. facilitarea colaborării dintre instituțiile de învățământ, mediul de afaceri și/sau societatea civilă;
9. introducerea unui cadru național privind competențele minime care trebuie dezvoltate la fiecare nivel de învățământ și crearea mecanismelor pentru evaluarea adecvată, la nivel individual, a acestor competențe;
10. introducerea evaluării centrată (exclusiv) pe competențele formate, la nivelul întregului sistem de învățământ;
11. crearea mecanismelor pentru intervenții remediale;
12. abordarea integrată a etapelor de învățare (de la educația timpurie la educația pe întreg parcursul vieții).

În viziunea noastră, un nou cadru de reglementare care abordează toate elementele menționate anterior va oferi un răspuns adecvat atât problemelor sistemice care au dus la scăderea calității educației în România, cât și un răspuns adecvat la nevoile de învățare ale societății românești.

Noul cadru de reglementare al educației trebuie să faciliteze construirea unui sistem de învățământ care are în centrul său copilul, căruia îi dezvoltă abilități și competențe ale viitorului,

adaptabil la schimbări rapide și profunde, atractiv pentru elevi și pentru personalul didactic deopotrivă, inclusiv și care utilizează în mod eficient resursele publice și private. De asemenea, noul cadru de reglementare trebuie să stimuleze și dezvoltarea unei culturi autentice a dialogului între toate părțile sistemului de învățământ, încurajând astfel schimbul de bune practici în interiorul sistemului.

Pentru **asigurarea predictibilității cadrului de reglementare**, propunem păstrarea Art. 5., alin. (2) și (3) din *Legea educației naționale nr. 1/2011*: „(2) Orice modificare sau completare a prezentei legi intră în vigoare începând cu prima zi a anului școlar, respectiv universitar următor celui în care a fost adoptată prin lege.” și „(3) Prin excepție de la prevederile alin. (2), dispozițiile prezentei legi care vizează evaluările naționale de la finalul învățământului gimnazial sau liceal se aplică începând cu promoția aflată în primul an al învățământului gimnazial, respectiv liceal, la data intrării în vigoare a modificării sau completării.” și eliminarea derogărilor de la aceste prevederi.

Pentru **eficientizarea aparatului administrativ din sistemul de educație, creșterea capacității administrative din sistem, reducerea birocrăției și digitalizarea sistemului**, propunem:

- a) definirea clară, prin noul cadru de reglementare, a atribuțiilor fiecărei instituții componente a arhitecturii administrative a sistemului de învățământ (Ministerul Educației, structuri aflate în subordinea Ministerului Educației, agenții autonome, inspectorate școlare, etc.);
- b) introducerea unor formulare digitale unice standardizate pentru colectarea de date statistice privind sistemul de învățământ, precum și pentru raportările periodice și alte proceduri administrative recurente;
- c) utilizarea documentelor administrative în format digital, precum și stocarea acestor documente în format digital.

Pentru **creșterea transparenței în sistemul public de educație, crearea unor mecanisme de evaluare permanentă a calității sistemului de învățământ și crearea unor mecanisme de intervenție în urma rezultatelor acestei evaluări**, propunem introducerea, prin noul cadru de reglementare, a unor mecanisme pentru colectarea periodică de *feedback* de la elevi/studenti, personal didactic și administrativ din instituțiile de învățământ și părinți (în cazul învățământului preuniversitar) cu privire la funcționarea sistemului de învățământ, calitatea educației și orice alte aspecte relevante privind sistemul de învățământ (ofertă educațională, nevoi ale instituțiilor de învățământ, relația elev/student-profesor-părinte, relația cu mediul de afaceri și societatea civilă, etc.).

De asemenea, recomandăm utilizarea unor soluții digitale pentru derularea acestui proces de consultare și publicarea rezultatelor consultării, precum și utilizarea datelor colectate pentru fundamentarea deciziilor de politici publice referitoare la sistemul de învățământ.

Pentru **creșterea autonomiei instituțiilor de învățământ**, pe lângă posibilitatea atragerii de finanțări, în prezent reglementată prin *Legea educației naționale nr. 1/2011*, propunem introducerea deciziei privind politica de personal la nivelul instituțiilor de învățământ.

Pentru **profesionalizarea conducerii instituțiilor de învățământ**, se poate avea în vedere separarea conducerii educaționale de cea administrativă și stabilirea unor responsabilități clare, precum și a mecanismelor de evaluare a performanței pentru fiecare dintre cele două roluri.

De asemenea, propunem creșterea importanței rolului consiliilor de administrație ale instituțiilor de învățământ prin stabilirea unui proces transparent și a unor criterii clare de numire a membrilor acestor consilii, precum și prin introducerea votului membrilor consiliului pentru alegerea Președintelui Consiliului de Administrație.

În viziunea noastră, profesionalizarea conducerii instituțiilor de învățământ, pe lângă modernizarea cadrului de reglementare, presupune și dezvoltarea unui set coerent de politici publice și intervenții în educație.

Pentru **asigurarea unor mecanisme care să permită instituțiilor de învățământ să dezvolte programe care răspund nevoilor locale**, propunem creșterea proporției disciplinelor la alegerea școlii în oferta educațională a instituțiilor de învățământ și introducerea posibilității de contractare de personal de specialitate, pe perioade determinate, în limita unui buget agreat de Consiliul de Administrație al școlii, pentru dezvoltarea și implementarea unor programe / proiecte educaționale (inclusiv programe de învățare pe tot parcursul vieții), care răspund nevoilor comunităților deservite de instituțiile de învățământ.

Pentru **crearea unor mecanisme care să permită abordări personalizate și/sau care să aibă în vedere specificul instituției de învățământ și a comunității pe care aceasta o deservește**, propunem asigurarea unor modalități de remunerare a personalului didactic care participă la activități derulate în cadrul instituțiilor de învățământ, în afara orelor de curs din norma didactică (programe de tip *before / after school*, sesiuni de pregătire suplimentară a elevilor care fac performanță la o anumită disciplină sau se pregătesc pentru examene naționale, programe de pregătire pentru elevii care fac performanță în domeniul sportiv sau în domeniul artelor, programe de pregătire pentru adulți și altele asemenea) pentru a stimula implicarea personalului didactic în astfel de activități.

Pentru **facilitarea colaborării dintre instituțiile de învățământ, mediul de afaceri și/sau societatea civilă**, propunem:

- a) introducerea unor documente cadru pentru formalizarea cooperării dintre instituțiile de învățământ, mediul de afaceri și/sau societatea civilă (contracte de sponsorizare, acorduri de parteneriat etc.);
- b) reglementarea unor modalități specifice de colaborare între instituțiile de învățământ și mediul de afaceri, respectiv organizațiile societății civile, pentru a facilita accesul elevilor/studentilor la programe de formare profesională, precum și accesul acestora pe piața muncii (în afara învățământului dual);
- c) reglementarea unor modalități specifice de colaborare între instituțiile de învățământ și mediul de afaceri, respectiv organizațiile societății civile, pentru a facilita accesul cadrelor didactice și personalului administrativ la programe de formare profesională, precum și pentru a stimula transferul de bune practici dinspre mediul de afaceri către sistemul de învățământ.

În ceea ce privește **introducerea unui cadru național privind competențele minime care trebuie dezvoltate la fiecare nivel de învățământ, crearea mecanismelor pentru evaluarea adecvată, la nivel individual, a acestor competențe și evaluarea centrată pe competențe la nivelul sistemului de învățământ**, propunem:

- a) adoptarea, la nivel național, a cadrului european al competențelor și utilizarea acestuia în dezvoltarea tuturor planurilor-cadru;
- b) introducerea testării standardizate a acestor competențe, pentru fiecare nivel de studiu, în întregul sistem de învățământ, la începutul anului școlar, pe parcursul acestuia și la finalul anului școlar;
- c) evaluarea competențelor descrise în cadrul european al competențelor prin examenele naționale (evaluările naționale la clasa a II-a, a IV-a, a VI-a, a VIII-a și Examenul Național de Bacalaureat);

Pentru **crearea mecanismelor de intervenții remediale**, propunem reglementarea educației remediale ca parte din activitatea didactică, prin organizarea de cursuri remediale în regim *before / after school* și/sau pe perioada vacanțelor de vară. Identificarea nevoilor de intervenții remediale ar trebui realizată prin testarea standardizată, pe baza cadrului european al competențelor.

Din punctul nostru de vedere, **abordarea integrată a etapelor de învățare (de la educația timpurie la educația pe întreg parcursul vieții)** presupune elaborarea unor strategii naționale și a unor politici publice coerente și complementare, care să fie actualizate periodic pentru a răspunde, astfel, nevoilor de învățare ale societății românești și pentru a oferi instituțiilor de învățământ preuniversitar, precum și instituțiilor academice posibilitate de a dezvolta, în mod autonom, programe și proiecte educaționale.

În plus, AmCham susține deschiderea datelor despre sistemul de educație și disponibilitatea acestora (cel puțin pentru partenerii sociali), în spiritul transparenței.

Dezvoltarea sistemului universitar de învățământ

În ceea ce privește învățământul academic, credem că România trebuie să recupereze, într-un termen scurt, decalajele față de alte State Membre ale Uniunii Europene, pentru a rămâne competitivă din punct de vedere educațional și pentru a deveni o destinație educațională atractivă la nivel regional și european.

În acest sens, credem că noul cadru de reglementare ar trebui să aibă în vedere cel puțin:

- a) eliminarea condiției deținerii unui doctorat pentru nivelul de asistent universitar, care în prezent limitează posibilitatea unor profesioniști din diverse domenii, cu experiență practică și expertiză relevantă, de a intra în mediul academic;
- b) de asemenea, la nivelul reglementărilor ARACIS, propunem eliminarea condiției ca aproximativ 70% / 80% din cadrele didactice care predau în cadrul unui program de licență / masterat să fie cadre didactice titulare angajate cu normă de bază în cadrul instituției organizatoare, pentru a facilita inserția în mediul academic a specialiștilor din domeniile relevante pentru programul de studiu; de asemenea, la nivelul standardelor ARACIS, propunem eliminarea condiției ca 70% / 80% dintre cadrele didactice care predau în cadrul unui program de licență/masterat să fie cadre didactice titulare, angajate cu norma de bază în cadrul instituției organizatoare sau diminuarea acestor ponderi, pentru a facilita inserția în mediul academic a specialiștilor din domeniile relevante pentru programele respective de studii, în special în cazul programelor de masterat profesional.
- c) eliminarea (mai ales la nivelul masteratelor cu predare în limbi străine), a datei de 1 octombrie pentru începerea programelor de studiu și introducerea posibilității ca un program de masterat să poată fi lansat (respectiv, să poată înmatricula studenții) de mai multe ori în cadrul aceluiași an universitar – menționăm, în acest sens, modelul academic american care permite lansarea, ca urmare a existenței cererii, a mai multor ediții ale aceluiași program de masterat, în cadrul aceluiași an universitar; o astfel de abordare ar facilita, de asemenea, accesul mai multor studenți străini la programe de studii oferite de universitățile din România, permițând o mai bună corelare cu calendarele academice din alte țări (de exemplu, care demarează astfel de programe în august/septembrie). Ca o alternativă care să preceadă implementarea propunerii de eliminare a datei de 1 octombrie la nivel general, se poate avea în vedere pilotarea unui astfel de mecanism, pentru a vedea implicațiile din punct de vedere bugetar.
- d) Introducerea în cadrul noii legi a educației a conceptului de "summer semester/semestru de vară", pe modelul american, care poate avea caracter opțional pentru studenți, dar care va permite acumularea de puncte credit suplimentare, prin organizarea anumitor activități didactice/practice, în format concentrat – durata acestui semestru va fi de 6-8 săptămâni.
- e) Prin intermediul legislației secundare și terțiale, de tipul standardelor ARACIS, să fie extinsă perioada de practică, în raport de specificul fiecărui domeniu de studii, la minim 3-6 luni în cadrul studiilor de licență și 1 semestru în cazul programelor de masterat profesional.

Politicile publice

Dezvoltarea sistemului de educație din România

Pentru a asigura îmbunătățirea calității educației în România și modernizarea și dezvoltarea sistemului de învățământ românesc, cadrul de reglementare trebuie sprijinit de politici publice adecvate, care beneficiază de resursele necesare implementării și, pentru a căror materializare colaborează toți actorii sociali relevanți (autorități, mediul de afaceri, societatea civilă, comunitățile locale).

Intervențiile în educație trebuie, de asemenea, să răspundă provocărilor structurale ale sistemului de învățământ și nevoilor de învățare ale societății românești și să fie adaptate specificului comunităților deservite de instituțiile de învățământ.

În acest sens, propunem o serie de măsuri care ar putea fi avute în vedere, după actualizarea cadrului de reglementare. Politicile publice și intervențiile propuse adresează o serie de provocări sistematice și au ca obiectiv recuperarea, pe termen scurt și mediu, a decalajelor dintre România și alte State Membre ale Uniunii Europene în ceea ce privește educația și îmbunătățirea calității învățământului din România, dar și o mai bună pregătire a elevilor și studenților români pentru cerințele economiei viitorului.

Propuneri privind intervențiile prioritare în educație

La fel ca în cazul propunerilor noastre privind noul cadru de reglementare, nici propunerile privind politicile publice, respectiv intervențiile în educație nu sunt menite să fie exhaustive, ci sunt menite să identifice o serie de priorități care răspund provocărilor cu care se confruntă, în prezent, sistemul românesc de învățământ. Unul dintre principiile cheie pentru definirea viitoarelor intervenții este cel al *educației incluzive*, în spiritul dezvoltării unor politici care susțin incluziunea în sistemul de educație.

Formarea continuă a cadrelor didactice

În privința pregătirii cadrelor didactice, atât la nivel preuniversitar cât și la nivel universitar, în completarea măsurii anunțată recent de Ministrul Educației privind reforma carierei didactice și includerea stagiaturii didactice în parcursul profesional normal, propunem lansarea unui program continuu de pregătire și perfecționare pedagogică, prin încurajarea departamentelor specializate din cadrul universităților să creeze și să ofere programe de pregătire (microcredite academice), care să permită cadrelor didactice să rămână la curent cu tendințele globale din educație. De asemenea, recomandăm întărirea colaborării dintre Ministerul Educației, mediul de afaceri și societatea civilă pentru lansarea unor programe naționale de formare și/sau mentorat, adresate cadrelor didactice, a abilităților necesare lucrului în echipă, utilizării noilor tehnologii, pedagogiei digitale și altele asemenea.

În mod particular și în legătură cu propunerile noastre pentru profesionalizarea managementului școlar, propunem și dezvoltarea unor module dedicate managementului educațional și *leadership-ului* în educație, care să sprijine managerii școlari în dezvoltarea abilităților și competențelor specifice.

Pentru eficiență, credem că o astfel de politică privind formarea profesională ar trebui însoțită de mecanisme de evaluare practică a abilităților și competențelor dobândite, dar și de mecanisme de acoperire / decontare a costurilor financiare a unor astfel de programe, ca parte integrantă din cerințele privind perfecționarea la locul de muncă. De asemenea, credem că este nevoie de stabilirea unei cadențe adecvate pentru participarea la astfel de programe, astfel încât ele să contribuie, în mod real, la dezvoltarea abilităților și expertizei relevante, atât pe plan pedagogic, cât și în ceea ce privește disciplinele / specialitățile acoperite de fiecare cadru didactic.

Consilierea vocațională a elevilor/studenților

În privința consilierii vocaționale a elevilor, propunem lansarea unor programe naționale de testare vocațională periodică pentru elevi și studenți și îmbunătățirea accesului acestora la servicii de consiliere

și orientare în carieră, atât prin îmbunătățirea accesului la consilieri vocaționali, cât și prin activități de orientare în carieră, organizate de instituțiile de învățământ în parteneriat cu mediul de afaceri. În acest sens, credem că propunerea noastră privind reglementarea angajării, pe perioadă determinată, de către instituțiile de învățământ, a personalului de specialitate, poate avea un impact pozitiv imediat în creșterea accesului elevilor/studentilor la servicii de consiliere vocațională.

De asemenea, în măsura în care instituțiile de învățământ se vor bucura, prin noul cadru de reglementare, de mai multă autonomie în dezvoltarea unor activități (pe lângă cele didactice) care să adreseze nevoile particulare ale comunităților pe care le deserveșc, credem că un cadru național (politică publică, strategie etc.) pentru derularea programelor de consiliere și orientare vocațională va asigura un standard minim de calitate la nivelul întregului sistem de educație, va contribui la reducerea inechităților dintre elevii care provin din comunități care beneficiază de mai multe oportunități de orientare în carieră printr-o mai bună reprezentare a mediului de afaceri la nivel local și va încuraja derularea acestor programe la nivelul întregii țări.

Intervențiile privind consilierea și orientarea în carieră, dacă sunt desfășurate periodic începând cu a doua parte a ciclului gimnazial (clasele a VII-a și a VIII-a) vor sprijini elevii în alegerea unui traseu liceal adecvat intereselor lor, acest lucru putând contribui, pe termen mediu, inclusiv la îmbunătățirea percepției privind învățământul vocațional și cel profesional.

În condițiile unei crize a forței de muncă resimțită în toate statele dezvoltate, consilierea și orientarea vocațională sunt, din punctul nostru de vedere, cu atât mai importante.

Actualizarea curriculei

În completarea adoptării, la nivel național, a cadrului european al competențelor și definirea unui nivel minim al competențelor specific fiecărui nivel de școlarizare, credem că este nevoie de trecerea la un curriculum bazat pe competențe atât în învățământul primar și secundar, cât și în învățământul liceal, în paralel cu dezvoltarea unor standarde de evaluare, dezvoltate prin raportare la formarea cadrelor didactice, pentru aceste competențe și a mecanismelor de intervenție remedială. Totodată, planificarea curriculară trebuie să aibă în vedere construirea pe precompetențele dezvoltate în educația timpurie.

În ceea ce privește curricula, atragem atenția asupra nevoii de dezvoltare și de implementare a unui mecanism eficient de actualizare periodică a curriculei, care să permită sistemului de învățământ din România să răspundă nevoilor de învățare, în permanentă schimbare, a noilor generații. Acest mecanism trebuie, în viziunea noastră, să fie predictibil și transparent și să implice, în procesele periodice de revizuire a curriculei, atât profesioniștii și reprezentanții sistemului de învățământ, cât și mediul economic, societatea civilă și comunitățile locale, în procese de consultare autentică. Nevoia unui astfel de mecanism vine din evoluția rapidă a unor domenii precum tehnologia, dar și din creșterea complexității mecanismelor economice și sociale, care au accelerat procesul de transformare al economiilor și al societăților și aduc, în prim-plan, noi abilități și competențe esențiale integrării sociale și economice a absolvenților. Gândirea critică, abilitățile digitale (utilizarea, design-ul și controlul tehnologiei, protecția datelor), abilitățile de comunicare interculturală, abilitățile de lucru în echipă (inclusiv în medii multinaționale, într-o manieră hibridă), abilitățile de analiză a datelor și a informației, dezvoltarea socio-emoțională, abilitățile legate de dezvoltarea sustenabilă, responsabilitatea socială și protecția mediului sunt doar câteva exemple de competențe care devin din ce în ce mai importante.

Anticipând o dinamică tot mai accelerată a schimbărilor profunde prin care vor trece societățile și economiile, credem că actualizarea curriculară trebuie să fie un exercițiu de agilitate a sistemului de învățământ din România și să răspundă, într-un mod adecvat, nevoilor reale ale noilor generații.

La nivelul cadrului de reglementare, politicile publice privind curricula și mecanismele de actualizare periodică a acestora sunt completate, în viziunea noastră, de autonomia crescută a instituțiilor de

învățământ de a dezvolta și alte tipuri de programe / activități / inițiative, în completarea procesului tradițional de predare-învățare, prin introducerea posibilității contractării, pe perioadă determinată, a personalului dedicat, precum și prin posibilitatea remunerării adecvate a cadrelor didactice implicate în astfel de activități (extracurriculare).

Nu în ultimul rând, credem că reforma curriculară trebuie însoțită și de reforma modelului de predare-învățare.

Reforma modelului de predare-învățare: implementarea modelului învățământului hibrid

Schimbarea nevoilor de învățare și a competențelor și abilităților esențiale economiei și societăților viitorului este însoțită și de o schimbare a modului de învățare și a preferințelor referitoare la resursele educaționale și metodele de predare. În acest context, readucem în atenția nevoia de schimbare a modelului de predare-învățare și trecere de la un model didactic care se concentrează pe livrarea conținutului educațional și acumularea de cunoștințe la un model didactic care se concentrează pe facilitarea procesului de învățare și formarea de competențe și abilități printre care și abilitățile legate de învățarea pe cont propriu.

De asemenea, în contextul creșterii numărului soluțiilor digitale pentru educație și a dezvoltării de noi tehnologii care permit lucrul interactiv în mediul online și/sau hibrid, credem că este un moment oportun pentru sistemul de învățământ din România să facă pasul către integrarea noilor tehnologii în activitatea didactică normală. În acest sens, reiterăm propunerea noastră pentru implementarea, la nivelul sistemului de învățământ din România, a modelului educației hibride.

Principalele caracteristici ale acestui model sunt:

- metoda de predare și învățare utilizată în cadrul învățământului hibrid combină metodele de învățare activă și resursele educaționale digitale, pentru a îmbunătăți experiența de învățare a elevilor;
- învățământul hibrid folosește tehnologia în mod complementar activităților față-în-față și nu le înlocuiește, ca instrument pentru dezvoltarea de competențe și abilități;
- în modelul învățământului hibrid, tehnologia și resursele educaționale digitale sprijină procesul de învățare și oferă profesorilor posibilitatea desfășurării activității didactice în mediile *offline* și *online*, sincron și asincron;
- experiența de învățare a elevilor este îmbunătățită prin posibilitatea prioritizării, în timpul activităților didactice față-în-față, a sarcinilor care necesită mai multă interacțiune directă între elev și profesor;
- complementaritatea permite profesorilor să aloce mai mult timp pentru activități de lucru individuale și să personalizeze parcursul educațional al elevilor, adaptând lucrul cu aceștia la nevoile lor de învățare.

Principalele părți componente ale modelului educației hibride sunt:

- **activitățile de predare față-în-față** pentru sarcinile care necesită o interacțiune directă între elevi și profesori;
- **resursele educaționale digitale**, care conțin informații și explicații necesare înțelegerii unor teme;
- **studiul individual structurat**, ghidat de activitatea de predare față-în-față, care să permită aprofundarea unor noțiuni și concepte și aplicarea lor în diverse contexte.

Recomandările noastre privind modelul învățământului hibrid, argumentele pentru adoptarea unui astfel de model, prioritățile de intervenție, oportunitățile și provocările, precum și sursele de finanțare sunt disponibile în întregime în raportul „EDUCAȚIA, Un drept fundamental și o prioritate strategică: Adoptarea modelului educației hibride în contextul Strategiei privind digitalizarea educației din România 2021-2027 Smart-Edu”, disponibil [aici](#).

Concluzii

Contextul intern și european au creat un moment favorabil pentru reforma sistemului românesc de învățământ și, dacă avem în vedere **oportunitățile de finanțare** disponibile în următorii ani (în special prin Cadrul Financiar Multianual 2021-2027 și Planul Național de Redresare și Reziliență) suntem optimiști că putem finaliza cu succes modernizarea sistemului de educație din România și ancorarea lui definitivă în valorile europene, precum și conectarea sistemului de educație la tendințele globale de dezvoltare.

Cu toate acestea, atragem atenția că succesul acestui demers depinde de modalitatea în care întreaga societate românească va aborda reforma educației. Principiile care stau la baza reformei sistemului de educație beneficiază deja de rezultatele celui mai amplu proces de consultare publică (procesul pentru elaborarea *Proiectului România Educată*), iar elaborarea noului cadru de reglementare și dezvoltarea politicilor publice care vor sprijini implementarea lui trebuie să fie, de asemenea, caracterizate de **transparență** și să beneficieze de consultarea tuturor actorilor sociali.

La finalul acestui proces, credem că există premisele reșezării sistemului românesc de învățământ pe baze sustenabile, care să ne permită, în viitor, să construim o economie și o societate bazate pe cunoaștere, autonomie în gândire și adaptabilitate la schimbările profunde care se prefigurează.

Prezentul document detaliază poziția AmCham România în conversația publică privind reforma educației și conturează o viziune despre **sistemul de învățământ românesc al viitorului**, modern, eficient, care a depășit provocările sistemice care l-au caracterizat în ultimele decenii și care oferă o educație de calitate și pregătește noile generații pentru viitor, susținând dezvoltarea și prosperitatea României.

Pentru ca viziunea noastră despre educație să se materializeze, credem că **propunerile avansate prin acest document**, atât cele care privesc cadrul general care reglementează organizarea și funcționarea sistemului de învățământ, cât și propunerile care privesc politicile publice și intervențiile în educație, ar trebui avute în vedere în procesul de elaborare a noi legi a educației și a tuturor strategiilor și priorităților ulterioare.

Reiterăm faptul că propunerile avansate prin acest document nu reprezintă o listă exhaustivă și ne exprimăm încrederea că dialogul dintre autorități, mediul de afaceri, societatea civilă și comunitățile locale pe tema reformei educației se va intensifica în perioada următoare, astfel încât, la orizontul anului 2023, România să beneficieze de un cadru de reglementare al educației modern și de politici publice de educație coerente, multianuale și cu impact pozitiv asupra competitivității României.